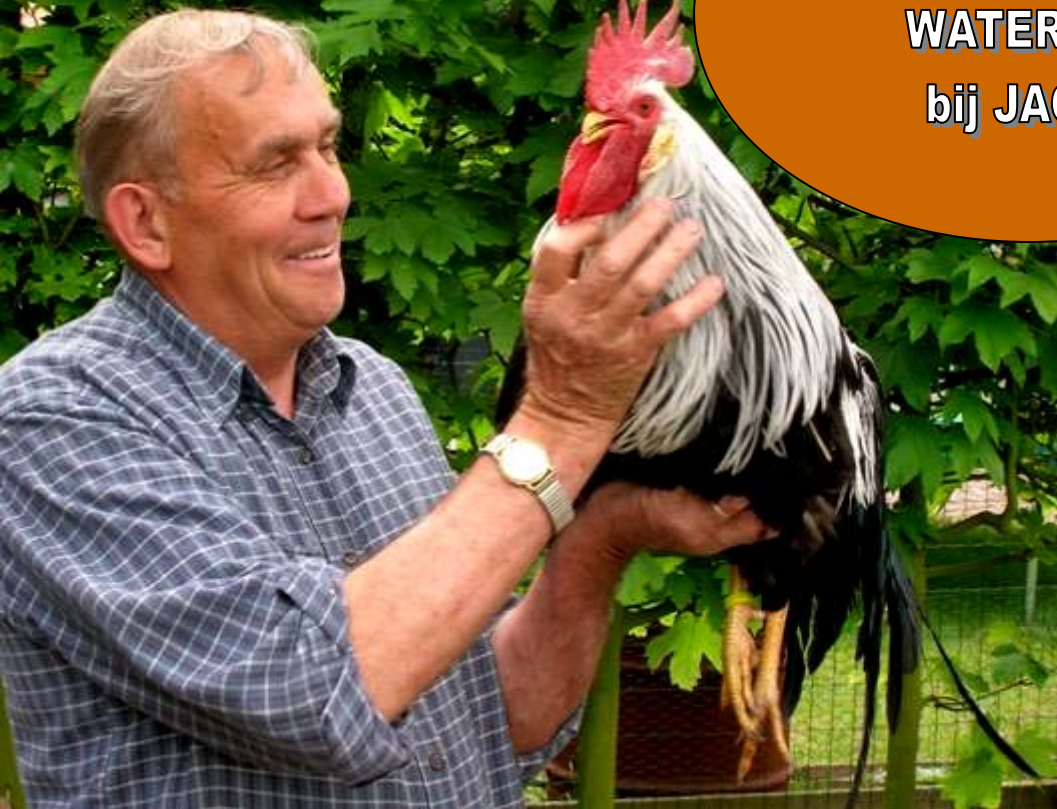

KIPPENREN

LEGHORNS en
WATERVOGELS
bij JAC MAAS

Tekst:
Elly Vogelaar

Foto's:
Aviculture Europe

Ostara, de godin van de Lente, zal medelijden gehad hebben met al het opgehokte pluimvee, want ze kwam dit jaar later dan ooit. Maar kijk hoe snel ze haar achterstand inhaalt! Begin mei is het uitbundige groen overal al aangevuld met het tere wit en rose van de bloeiende fruitbomen, de trosjes Gouden regen hangen alweer te schitteren in de zon en bij het witte huis van de familie Maas in Ossendrecht vormen wolken van paarse, lila en witte seringeng de achtergrond bij het plaatje wat we zo gemist hebben een wei vol sierganzen.

Jac en Margriet Maas

Nu het pluimvee sinds een paar dagen weer vrij buiten mag lopen voelt het alsof er een last van onze schouders gevallen is. Het hele bezoek verloopt dan ook in een bijna uitbundige sfeer. Met zichtbaar plezier en vol trots laten Jac en zijn vrouw Margriet ons alle dieren zien; blij zijn ze dat vooral de Leghorns de ophoktijd toch goed doorgekomen zijn. De eenden en ganzen konden in hun vertrouwde omgeving blijven, al moest alles overgedekt worden. Dat heeft vooral met sneeuwval

nogal tot problemen geleid. Al wordt het nu met een lach verteld, hoe ze midden in de nacht maar weer sneeuw gingen ruimen om te voorkomen dat alles weer in zou storten, ja, wat moet je anders, als je om 2 uur 's nachts ziet dat er al een flink pak ligt en geen idee hebt hoeveel er nog bij komt in de rest van de nacht? Maar de Leghorns moesten in hun hokken blijven en misten de vrije uitloop, het voorjaarszonnetje en het zandbadderen. Nu gedragen ze zich alweer alsof het nooit anders geweest is. De leg is weer prima, net als de bevruchting, en Jac en Margriet hebben alle vertrouwen in het komende seizoen.

De eerste raskippen kwamen hier in 1979, als een idee van Jac. Hij herinnerde zich zwarte Minorca's - het ras dat hij als kind bij zijn opa zag lopen- en ging daar naar op zoek. Het toeval wilde dat er op tentoonstelling te Den Bosch alleen slechte exemplaren zaten met lelijke oren; zo werden het uiteindelijk zwarte Leghorns en die zijn er nu nog.

De Nederlandse Leghorn

Vraag aan iemand wat een Leghorn is, en men zal antwoorden dat het een kip is, al zullen de meesten denken dat de naam iets te maken heeft met de legcapaciteit en niet weten dat 'Leghorn' de Engelse benaming is voor de Italiaanse havenstad Livorno, van waaruit destijds deze kippen vervoerd werden naar

Engeland en Amerika. De Leghorn is in mijn ogen het meest legendarische kippenras en een van de weinige rassen die heden ten dagen nog buiten de hobbyfokkerij bestaat; het overgrote deel van de leghybriden heeft namelijk nog

directe 'bloedbanden' met de Leghorns. Dit van oorsprong Italiaanse ras met zijn onvoorstelbare legkracht, heeft feitelijk gezorgd voor het ontstaan van de grootschalige pluimvee- en eierhandel, als eerste in Amerika op enorme 'kippenfarms' en na 1950 werden dat de legbatterijen met steeds verder geperfectioneerde hybridevormen van de Leghorn. De Leghorn als puur ras is gelukkig blijven bestaan bij de hobbyfokkers, die er met zorg en liefde een prachtige sierkip van maakte. In Engeland kruiste men ze met Spaanse Witwangen en Minorca's en creëerde zo een zwaarder hoen met zeer grote kopversierselen, forsere bouw, langere poten en minder

grote staartpartij. De Amerikanen kruisten met o.a. Sumatra's en Phoenix en veredelden dit ras tot de Amerikaanse Leghorn: een krachtig maar fijngebouwd hoen, waarvan de kam niet zo overdreven groot is en met een overvloedige staartpartij. De Leghorns op het Europese vas-

teland houden zo'n beetje het midden tussen de Amerikaanse en de Engelse voor wat betreft gewicht, kopversierselen en staartdracht.

Van origine was de Leghorn maar een kleine kip; dat maakte het ras ook zo bijzonder, want deze tengere kippen legden wél grote eieren! Voor de productiekippen was die kleinheid dan ook een welkom raskenmerk; een goed gefokte en goed verzorgde kleine Leghornhen woog 2 kg., at per jaar slechts 38 tot 40 kg. voer en produceerde 13 tot 15 kg. ei, aldus is te lezen in het Amerikaanse tijdschrift 'The National Geographic Magazine' van april 1927. Dat komt toch neer op 250 eieren van 60 gram!

Boven: Twee jonge zwarte Leghorn hanen(broed 2005)

Toen omstreeks 1915 in Nederland de kwaliteit van dit ras terug begon te lopen, gingen er in Nederland regelmatig stemmen op om toch vooral niet té grote Leghorns te fokken. Ook de grote kopversierselen kregen de schuld van allerlei problemen. In het Nederlandse tijdschrift Avicultura 14 van april 1920 schrijft Van Gink: *"Het ras is nauwelijks een Leghorn meer, het voert naast het voor dit ras zo verwerpelijke Maleiërbloed ook het bloed der witte Spaansche hoenders en begint voor den algemeenen pluimveestapel zijn waarde te verliezen. De winterleg heeft zeer weinig meer te betekenen. De groote, zware hennen zijn formidabele eetsters geworden, de leg begint vaak eerst op 6½ of 7 maanden leeftijd en de enorme grootte der dieren schijnt deze ook al niet te vrijwaren voor legnood, waaraan menig mooie, legrijpe hen een ontijdigen dood stierf. De hanen eischen vaak bijzondere zorg, teneinde ze dienstbaar te doen zijn voor de fokkerij en de beenzwakte is een voortdurende bron van ellende. De groote kammen en verdere kopversierselen schijnen hun kracht als het ware te onttrekken aan het lichaam en eischen blijkbaar al te veel voor zich op. Allerlei storingen blijken hieruit te ontstaan, zoodat teleurstelling in de fokkerij en slechte bevruchting der eieren schering en inslag is....."*

Maar u kunt gerust zijn; de huidige Nederlandse Leghorn is weer en kip met alle onderdelen in aanvaardbare afmetingen, sterk en trots, een prachtige kip voor de liefhebber en een ware schoonheid in de tentoonstellingskooien.

Boven: Zilverpatrijs haan en hen, 2 patrijs hennen en 1 zwarte hen.

De ideale Leghorn heeft een sierlijke en krachtige uitstraling, met een gestrekt lichaam, slank maar toch voldoende breed in de schouders en een goed geronde borst. De volbevederde staart wordt niet te hoog gedragen. Gezicht, kinlellen en kam zijn felrood; de enkele kam is vrij groot en moet bij de hen naar een zijde omvallen. De ogen oranje rood en de ovale oren zijn crème-wit. De snavel is geel tot hoornkleurig. De poten zijn diepgeel. Ze zijn ook in de rozekammige variëteit erkend.

Van oorsprong is het een nutras, ofwel, het moet nog altijd een goed aantal eieren kunnen leggen, maar het is daarbij tevens een prachtig tentoonstellingsras. Alle 'leden' van de Leghornfamilie zijn attractieve dieren en erkend in vele mooie kleurslagen, zoals zwart, wit, koekoek (is in Nederland gestreept), rood, buff, blauw, een groot aantal patrijsvarianten, exchequer en zo meer.... Zowel kleur als type zijn goed vastgelegd.

Rechts: Margriet met een van de zwarte hanen.

Jac over zijn Leghorns

Leghorns zijn nog altijd het lievelingsras van Jac, en dan vooral de zwarte Leghorn. In de loop der jaren heeft hij diverse kleurslagen gehad, waaronder rood, buff, patrijs, pile (witpatrijs), geelpatrijs, zilverpatrijs, koekoekpatrijs, gestreept, en misschien is hij er wel een vergeten op te noemen. Qua aard verschillen ze niet zo heel veel, zegt hij, maar de koekoekpatrijzen waren heel mak. Ook nu heeft hij ook nog wat andere kleurslagen rondlopen; patrijs en zilverpatrijs, maar die zijn niet helemaal naar zijn zin, en gestreept (wat vroeger koekoek heette) die nogal gevoelig voor Marek zijn, dus hij gaat er dit jaar niet mee fokken. Er is trouwens heel veel opgeruimd vanwege de ophokplicht. Je kan nou eenmaal niet meerdere hanen in één toom laten lopen als ze 'opgesloten'

zitten. Als ze vrij lopen en de ruimte hebben, lopen ze elkaar niet zo gauw in de weg. Leghorns zijn nogal vechtachtig; je kan echt niet 'zomaar wat bij elkaar zetten'. Ook hanen die terugkomen van de show kunnen niet meer terug in het hok met hanen, waar ze tot voor kort gebroederlijk bij elkaar liepen. Huismiddeltjes als in donker bij elkaar zetten of besprenkelen met parfum, uien- of knoflooksap, vergeet het maar; bij Leghorns werkt dat echt niet! Na de laatste shows stond de ophokplicht voor de deur en dat betekende hier helaas voor veel (F-)hanen dat ze meteen na de show geslacht werden!

Tot mijn verbazing heeft hij toch ook behoorlijk wat oude dieren aangehouden, en met 'oud' bedoel ik dan ook echt 'oud'!

Boven: Oude zwarte hen uit 1999, die nu deels het uiterlijk van een haan krijgt. Ze legt geen eieren meer.

Rechts: Oude hanen krijgen vaak 'knobbelige' oren. Deze haan heeft ook wat wit in de sikkels; goed voor nakomelingen met groene glans en gele poten.

Jac legt uit dat hij nog steeds bloedlijnen uit 1979 heeft; dat is iets wat veel fokkers fout doen, zegt hij, je moet je oude dieren, die goed gepresteerd hebben, bewaren. Inteelt goed gebruiken, dan gebruik je enkel de goede eigenschappen. Hij heeft in de loop der jaren regelmatig eens iets erbij gehaald, vooral uit Duitsland, maar dat is toch altijd 'apart' gehouden in de fokkerij. Momenteel bestaat zijn foktoom uit een haan met 6 hennen van 4 jaar oud; 79 eieren werden ingelegd, 7 waren onbevruucht en 72 kuikentjes zijn gisteren uit het ei gekomen! Ze zijn niet geheel zwart, dat zou ook niet goed zijn, zegt Jac, want dan krijgen ze

geen groene glans, zo weet hij uit ervaring.

Links: Zilverpatrijs Leghorn haan.

Om goede zwarte Leghorns te fokken, met een groene glans en hennen met de juiste gele pootkleur, moet je een haan uitkiezen met wat wit aan de basis van de sikkels en in het dons van de staartaanzet. Paar hem aan hennen met een

goede zwarte kleur en gele poten. Een haan zonder enig wit in de veren kiest men vooral om mooie hanen te fokken; men noemt dat dan een hanenfokhaan. Zijn dochters zullen meestal donkere poten hebben. Maar dat is nooit het enige selectie criterium! Kies voor in de foktoom vooral hennen met het juiste formaat en type. (En met een goede leg!)

Van deze pas geboren 72 kuikens zullen er uiteindelijk maar een stuk of 15 à 20 overblijven. Je kan er van uit gaan dat de helft haan is, en die belanden merendeels van lieverlee in de keuken. Op een leeftijd van 15 weken is die selectie wel voltrokken; ze zijn dan nog niet helemaal uitgegroeid, maar wat er dan nog niet aanzit komt ook niet meer, aldus Jac.

Rechts: Jack met een zwarte haan

Verzorging

De kippen krijgen foktoomkorrel van Kaspar Fauna Food en daarbij nog wat gebroken mais met een puntje lijnzaad. De kuikens worden gevoerd met Belgisch kuikenmeel van Versele Laga, want die kwaliteit kan hij in Nederland niet vinden. De eerste dagen krijgen ze echter enkel een door hem zelf gemalen mengsel van graan met wat haver. Het eerste voer moet niet te vet zijn, zegt Jac, dat helpt om 'poepkontjes' te voorkomen, net als lauw water met een klein beetje druivensuiker. Bij de kleine kuikens (vanaf een week of vier) wordt regelmatig een bos brandnetels opgehangen; het is gezond en geeft ook de nodige afleiding.

Jac is ook een voorstander van het gebruik van ciderazijn (appelazijn). Dat gaat altijd door het drinkwater; 1 eetlepel op een emmer.

Links: Zwarte, gestreepte en patrijskleurige Leghorns

Kammen bevriezen enkel als het hok te vochtig is, waarschuwt hij. Zorg voor genoeg ventilatie, óók in de winter! Helemaal voorkomen dat de kinlellen bevriezen is moeilijker. Leghornhanen hebben nou eenmaal lange kinlellen en bij het water drinken hangen die in de waterbak. Een manier is om de waterbakken zo vol mogelijk te houden,

zodat ze niet te ver voorover hoeven te hangen.

Met luis e.d. heeft hij weinig problemen; de Leghorn is een hardvederig ras en die hebben minder vaak last van luis. Een bos adelaarsvaren ophangen in het hok wil wel eens helpen. Ook tabaksstelen, of, wat hier gebruikelijk is, tabaksstof halen bij de Fabriek van Philip Morris....dat mengen met je neststrooisel werkt perfect! Tegen bloedluis is vruchtboomcarboleum gewoon het beste middel, als je dat nog te pakken kan krijgen, zegt Jac. In België en Duitsland zijn beter werkende middelen te krijgen dan in Nederland.

Lees verder in deel 2.

Copyright ©2006 Aviculture-Europe. All rights reserved by VBC